

SESIUNEA ȘTIINȚIFICĂ A MUZEULUI DE ARHEOLOGIE DIN CONSTANȚA

Printre manifestările muzeografice închinăte celei de a 25-a aniversări a eliberării patriei se numără și sesiunea științifică de comunicări și referate a Muzeului de arheologie din Constanța, care a avut loc între 15—17 august 1969.

În seșinta festivă de deschidere a lucrărilor sesiunii au luat cuvântul: Vl. Robu, președintele Comitetului județean de cultură și artă, acad. Emil Condurachi și Radu Florescu, director adjunct al Direcției Muzeelor și Monumentelor din C.S.C.A.

Comunicările ținute în continuare în seșinta plenară au aparținut: acad. Emil Condurachi: „Arheologia și muzeistica Dobrogei la a 25-a aniversare a eliberării patriei”; prof. dr. docent R. Vulpe: „Probleme de istorie tomitană”; Radu Florescu: „Locuința în așezările feudale timpurii din Dobrogea, în lumina săpăturilor de la Capidava”.

În continuare, comunicările au fost prezentate în două secții, materialele fiind grupate pe probleme de arheologie greco-romană și pe probleme privind arheologia autohtonilor și perioada feudal-timpurie.

În prima dintre secții au prezentat comunicări: Suzana Dimitriu: „Perioada arhaică greacă la Histria și importanța ei pentru arheologia Pontului Euxin”; ing. Gh. Merklér: „Date preliminare asupra cercetărilor geofizice executate pe platoul de vest al cetății Histria”; Maria Coja: „Fazele de locuire ale platoului de apus al cetății Histria în epoca greco-romană”; N. Hartușcu: „Observații asupra culturii Cernavoda I, la Dunărea de Jos”; M. Irimia: „Clivea aspecte ale începutului epocii Latene la Dunărea de Jos, în lumina săpăturilor din ultimul sfert de veac”; Z. Covacev: „Tre-cere în revistă a literaturii arheologice a Dobrogei, publicată în ultimul sfert de veac”; A. Sacerdotanu: „Considerații asupra foedus-ului dintre Roma și Callatis”; A. Rădulescu: „Un miliar de la Declus, găsit la Rasova”; C. Ionescu-Cirilșil: „Cadranе solare grecești și romane din Dobrogea”.

Comunicări la secția a II-a au fost prezentate de: Andrei Aricescu: „Geti, sciti și tracii în perioada preelenească”; Vl. Iliescu: „Contribuții la cunoașterea raporturilor traco-actice în prima jumătate a secolului IV î.e.n.”; C. Scorpan: „Băștinăși și romanizarea lor în lumina săpăturilor recente de la Bugac”; P. Aureliano: „Celtii și dacii în lumina izvoarelor greco-latine”; M. Bucovaia: „Considerații asupra morfometelor de epocă romană timpurie la Tomis”; C. Cîrjan: „Mărturiile ale culturii Ipotești-Cișinești la Tomis”; P. Diaconu: „Impor-

tanța cetății de la Păcului lui Soare în sistemul limes-ului dunărean din secolul X”; Radu Popa: „Tradiții și inovații în cultura materială de la Dunărea de Jos în secolele X—XIV”; Radu Ciobanu: „Bizantinii și genezei în secolul XIV în Dobrogea”; V. Georgescu: „Identificarea de noi așezări feudale-timpurii în Dobrogea”.

Comunicările au fost urmate de lungi și vii discuții pe marginea materialelor prezentate. S-au făcut schimburi de opinii, completări și observații interesante.

Sesiunea s-a încheiat cu o vizită la Histria. Cetatea a fost vizitată sub îndrumarea acad. Emil Condurachi, care a prezentat noile săpături de la zidul roman, M. Coja și Al. Suceveanu au dat explicații amănunțite despre evoluția săpăturilor, iar ing. Gh. Merklér a făcut probe practice de lucru cu ajutorul metodelor geofizice. În continuare, prof. R. Bordenache și arh. Diaconu, au expus soluții și metode utilizate pentru conservarea monumentelor de la Histria și Adamclisi, precum și citeva soluții pentru reconstituirea parțială prin replici a monumentului triumfal de la Adamclisi.

Sesiunea a constituit un prilej de contacte dintre cele mai fructuoase pentru toți participanții, cunoașterea îndepărtată a rezultatelor noller cercetări și, a permis prin discuțiile purtate, elucidarea unor importante probleme de cercetare actuală.

R. B.

EXPOZIȚIA „DIN COLECȚIILE MUZEULUI PEDAGOGIC 1959 — 1969”

Cu prilejul împlinirii a 10 ani de la înființare, Muzeul pedagogic a organizat recent, sub egida Institutului de științe pedagogice, expoziția „Din colecțiile Muzeului pedagogic 1959—1969”.

Obținute prin achiziții și donații făcute mai ales de cadrele didactice, fondurile Muzeului pedagogic numără astăzi peste 8 000 de obiecte, ilustrând dezvoltarea învățămîntului și a gândirii pedagogice din țara noastră în trecut și în prezent.

Un grafic arată creșterea colecțiilor în perioada 1959—1969.

Aflăm astfel că Muzeul pedagogic deține colecții de:

1. literatură pedagogică și periodice pedagogice, 1225 volume;

2. manuale 1270 volume, fototecă 4118, fondul arhivistice 2150, numismatică și artă. Total 8805 obiecte muzeale.

Din grupajul „Literatură pedagogică” remarcăm: „Elemente de

pedagogie, metodologie teoretică și practică” de I. P. Eliade — Buc. Impr. Statului, 1918; D. Tichindeal: „Aritare despre starea acestor nouă introduse școlărești” — Buda, 1913; Ana Conta Kernbach „Noțiuni de pedagogie” — Ed. a III-a, 1918; C. Rădulescu-Motru — „Curs de psihologie” Buc., „Cultura națională” 1923; Titu Maiorescu, „Logica”, Buc., Sococ, 1898, cu adnotări făcute de V. Gr. Borogovan (Lucrarea a aparținut pedagogului Borogovan); Stancu Stoian — „Din problemele localismului educativ”, ed. a III-a, Buc., Sococ, 1939; Iosif I. Gabrea — „Școala creștitoare” — Buc., Edit. Casei Școlarelor, 1927.

Întîlnim periodice ca „Muzeul Național”, „Gazeta literară și industrială”, Buc., 1836—1837, „Învățătorul satului”, 1843, nr. 1, „Curierul de ambe sexe”, 1843, „Buletinul Muzeului pedagogic al Casei Școlarelor” nr. 1/1914, „Revista de Filozofie și Pedagogie” an. I, 1906, „Vatra școlară”, 1912, nr. 1, „Satul și școala”, Cluj, 1931, nr. 1.

Dintre manuale, care alcătuiesc o colecție de 1270 exemplare, sînt prezentate „Bucoavna de la Rimnic”, 1749, „Observații sau băgări de seamă asupra regulilor gramaticale românești” de Enăchită Văcărescu, ediția a II-a, Viena, 1789; „De obște geografice, pe limba moldovenească” a lui Amfihlie Hotiniu, Iași, 1795, „Algebra” lui Gh. Asachi 1837, „Geografia” lui I. Genilie 1858, „Aritmetica” lui Spiru Haret, 1891, „Istoria universală” de I. Slavici, 1891.

Fotografii de epocă reprezintă grupuri de profesori și elevi ai unor școli cu tradiție, precum și fotografii cu aspecte actuale din procesul instructiv-educativ desfășurat în școli.

Interesantă este vitrina cu piese numismatice, unde găsim medallii emise cu ocazia aniversării lui I. Eliade Rădulescu, G. Barițiu, C. Davila, T. Maiorescu, C. Istrati, C. Moisil, Spiru C. Haret, sau cu ocazia sărbătoririi centenarelor unor școli.

Un spațiu însemnat din expoziție este acordat fondului arhivistice, care conține numeroase manuscrise originale valoroase — „Abecedari” lui Al. Odobescu și V. Gr. Borogovan, „Memorii către domnitorul Ion Al. Cuza” al lui Gh. Costa-Fon în care-și exprimă dorința de a fi trimis în străinătate spre a-și completa studiile (nedatat), Gh. Costa-Fon — „Cuvînt rostit cu ocazia așezării pietrei de temelie a Academiei Române, pe locul unde a deschis școala românească Gh. Lazăr, care a însemnat baza universității românești” (nedatat); „Cursul de teoria relativității” al lui G. A. Dima; „Cursul de limba latină” al lui Vasile Șuteu, „Ordinul de înlocuire a

alfabetului cirtile cu cel latin" emis de Eforia Școalelor în 1850, "Et-nicul în educație și învățămînt" al lui Apostol Culea, "Ionel" sau "Educația unui bun copil" de V. Gr. Borogovan, prima lucrare de educație populară românească.

Doză vitrine sînt dedicate documentelor școlare.

Vizitatorul se poate informa despre activitatea cadrelor didactice și situația școlilor, despre instrucțiuni, cataloage. Sînt expuse atestate și certificate eliberate cu 100 de ani în urmă, cum este Atestatul în limba latină „Ludi magister” original, eliberat de școala din Blaj în anul 1812, atestatul de învățătură și purtare nr. 139, din anul 1832 eliberat de colegiul Sf. Sava din București elevului N. Savovici, pentru clasa I, original la călărie de Petruche Poenaru; un certificat școlar al lui V. Gr. Borogovan, de absolvire a clasei a V-lea a Gimnaziului greco-catolic Năsăud, 16 aprilie 1870.

Atenția vizitatorilor este atrasă de grupul de scrisori ale unor remarcabili profesori și oameni de literă: Titu Maiorescu, Spiru C. Haret, C. Rădulescu-Motru, Vl. Ghidonescu, S. Mehedinți, Onisifor Ghibu, Demetru Laurian, Maria Panaitescu, Radu Petre, Constantin Moisil, Iuliu Moisil, C. Meissner, Nicolae Iorga, Dimitrie Goga, Ceza Petrescu, Henri H. Stahl, Al. Brătescu-Voinești, Iosif I. Găbrău.

Expoziția clătigă prin albumele cu desene și lucrări executate de elevii școlilor profesionale din București și prin cele care oglindesc imagini din școală, din trecut și prezent, donate de Ministerul Învățămîntului, de cadre didactice eminente, precum și prin tablourile înfățișînd pedagogi și iluștri oameni de știință români.

Vizitatorul se oprește cu interes și plăcere la portretul în ulei al lui Constantin Meissner (1834—1942) lucrat de Costin Petrescu, la cel al lui V. Gr. Borogovan (1850—1923), portret impunător, executat în carbune de pictorul Romano; la desenul caricatural foarte reușit, reprezentînd pe profesorul N. Iorga, în 1935 — iscălit doar cu inițialele M.T., sau la imaginea senină a marelui istoric August Treboniu Laurian (1820—1876), opera lui Sava Henția. O sculptură atribuită lui Fr. Storck reprezintă pe Gh. Costa-Foru.

Ultimele trei vitrine sînt afectate activității Muzeului pedagogic.

Expoziția Muzeului pedagogic preluștește cunoașterea unor prețioase documente legate de dezvoltarea învățămîntului românesc, cu dragoste și precizie adunate în colecțiile tîrîrului muzeu.

VICTORIA POPOVICI

SIMPOZIONUL DE ARHEOMETRIE ȘI PROSPECȚIUNE ARHEOLOGICĂ, OXFORD — 1969

Laboratorul de cercetări pentru arheologie și istoria artei, al Universității din Oxford (vezi Revista Muzeelor nr. 3, 1969) a reușit să concentreze atenția tuturor specialiștilor din Anglia și a unor reputați cercetători din alte țări, avînd drept interes comun arheometria (fizica aplicată la arheologie) și prospecțiunea arheologică astfel că în 1969 la cel de al 7-lea Simpozion Anual de la Oxford s-au întrunit circa 50 participanți din Anglia și din alte țări.

Este demn de menționat faptul că Laboratorul de cercetări de la Oxford, sub conducerea dr. E. T. Hall și dr. Martin J. Aitken atrage în egală măsură fizicieni, muzeografi și arheologi, care, anul acesta, au discutat pentru prima dată, în cadrul Simpozionului, și probleme de arheometrie, pe lîngă cele de prospecțiune arheologică propriu-zisă. Deși funcționează doar din 1955, Laboratorul de la Oxford a imprimat un stil de cercetare și o pasiune, care au generat, în scurt timp, noi nuclee de cercetări similare, ca de exemplu în cadrul Facultăților de fizică ale Universităților Bradford și Essex, la Muzeul de Arheologie de la Edinburgh, ș.a. Legături strînsse se tin cu Laboratorul de cercetări de la British Museum, care își are începuturile în preajma primului război mondial; la fel cu alte două centre importante: Rheinisches Landesmuseum (Bonn) și Fundația Lerici (Roma). Această circulație de cercetători și informații științifice, făcută într-un spirit de colaborare și cu o rară pasiune — lipsită de ori și ce tendință de monopolizare a ideilor sau metodelor — și-a arătat din plin roadele, care folosesc azi celor interesați: instituțiilor, cercetătorilor, amatorilor.

Simpozionul următor va avea loc la 21 martie 1970, referenții fiind invitați să se adreseze din noiembrie 1969 dr. M. J. Aitken (8 Kettle Rd. Oxford), iar ceilalți participanți din februarie 1970.

Ca o anticipare a publicării lucrărilor ultimului Simpozion în revista „Prospezioni Archeologiche”, vol. 4, lată în cele ce urmează o sinteză a comunicărilor, în ordinea participării:

M. S. Tite (Univ. Essex): „Determinarea temperaturii de ardere a ceramicii vechi, prin măsurători ampra dilatării termice”.

S-a făcut studiul mineralelor prezente în lutul ars și compoziția argilei la ardere. Prezența

sau absența unor minerale și trasarea curbei cu fazele de dilatare și contracție — față de un etalon de silicat — au permis obținerea unor date importante asupra tehnologiei și producției olăritului în trecut. S-a putut afla astfel că vasele neolitice din Irak au fost arse la temperaturi înalte. S-au studiat cuptoare de olărit, procedîndu-se la reconstituirea lor, însă tentativa s-a dovedit anevoasă și costisitoare.

Dr. M. J. Aitken (Univ. Oxford): „Sintaxa actuală în metoda datării termoluminescente a ceramicii”.

Această recentă metodă absolută de datare este încă în faza de explorare, pentru ridicarea preciziei de la 10% la 5% (vezi Revista Muzeelor nr. 3, 1969). Destul de delicată este eliminarea oxigenului și înlocuirea lui completă cu azot. O altă dificultate constă în prelevarea corectă a probelor din teren pentru stabilirea exactă a radioactivității solului din care a provenit bucata de ceramică. Din această cauză, metoda nu este aplicabilă materialelor deja existente în muzee, ci doar celor culese în acest scop, din șantiere arheologice.

Cu toate acestea, precizia (10%) la ora actuală permite expertize de autenticitate. O teracotă romană, reprezentînd o «Diana la vînatore», oferită spre achiziție unui muzeu din Anglia, avea o vechime doar de ... 100 ani! O altă explicație a fost distingerea vaselor de origine saxună de cele din epoca fierului. Există de asemenea perspectiva extinderii acestei metode și la sticlărie.

Dr. H. Barker (British Museum):

„Noi progrese în metoda Carbon 14”.

Autorul a făcut o succintă prezentare a celor două instalații de datare C-14, existente la Laboratorul de cercetări de la British Museum. A expus apoi inconvenientele: nedeterminarea unor soluții, incertitudinea ipotezei fundamentale asupra constanței în timp a radiației cosmice ș.a. O interesantă corelare a constituit-o curba radioactivă trasată în urma datării C-14 a unui arbore sequoia, căruia i se cunoștea vîrsta (numărul cercurilor).

D. Evans (Univ. Cardiff):

„Prospecțiunea arheologică a castelului South Cadbury”.

Prospecțiunea electromagnetică făcută timp de trei săptămîni, a pus în evidență elemente (mai mari de 0,75 m) din fundația castelului, precum și un sistem defensiv: șanturi adînci de 70 cm. Stațiile au fost la echidistanță de un metru, care în zonele de anomalii s-a redus la 0,5 m. Autorul a întîmpinat dificultăți în interpretarea datelor și anume în eliminarea efectelor anomaliilor geologice propriu-zise.

E. J. Foster (Univ. Oxford):

„Prospecțiuni electromagnetice la Dolo”.

S-a întreprins o microprospecțiune electromagnetică, în perimetrul unei săli antice, acoperite